

Eva Sunnerstedt
Projektledare Miljöbilar i Stockholm
Telefon 08-508 28 913, 076-122 89 13
eva.sunnerstedt@miljo.stockholm.se

Till Miljö- och hälsoskyddsnämnden

FÖRSLAG PÅ HUR ETISKA KRAV OCH MILJÖKRAV SKA REDOVISAS VID UPPHANDLING AV DRIVMEDEL.

Förslag till beslut

- 1 Hemställa att Kommunfullmäktige godkänner hur etiska krav och miljökrav ska redovisas vid upphandling av drivmedel i Stockholm
- 2 Hemställa att Kommunfullmäktige beslutar att nämnder och anmodar att styrelser i kommande upphandlingar av drivmedel kräver redovisning av hur etiska krav och miljökrav uppfylls i enlighet med förslagen i detta tjänsteutlåtande

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Sammanfattning

Under 2007 har frågan om biodrivmedlens faktiska miljöegenskaper diskuterats flitigt i media. Frågetecken har ställts bland annat för lokala arbetsförhållanden i produktionsledet, konsekvenser för biologisk mångfald och påverkan på matpriser. Meningarna går isär och behovet är stort att bringa klarhet i dessa bränslens egentliga miljöprestanda. Miljömärkning och certifiering är metoder som diskuteras.

Det är relevant och viktigt att titta på drivmedlens miljöegenskaper samt etiska faktorer vid produktionen – inte bara för biodrivmedel för fordonsdrift utan mer generellt. Samma krav som ställs på etanol och förnybar diesel bör också ställas på bensin och diesel.

Miljöförvaltningen har i samarbete med SL och Göteborgs stad tagit fram förslag på hur miljökrav och etiska krav ska redovisas och utvecklas i kommande bränsleupphandlingar.

Bakgrund

Miljöförvaltningen fick, i budgeten för 2007, i uppdrag att ”ta initiativ för fler stationer för alternativa fordonbränslen och utveckla en strategi för biogas och andra miljövänliga drivmedel i Stockholm”.

Miljöförvaltningens förslag till bränslestrategi behandlades vid Miljö- och hälsoskyddsnämndens sammanträde den 10 december 2007. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade då att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag. Förvaltningen fick emellertid i uppdrag att i samarbete med SL utforma och återkomma med förslag på hur etiska krav och miljökrav skall redovisas vid bränsleupphandling.

Förvaltningens synpunkter

Miljöförvaltningen har nu i samarbete med SL arbetat fram ett förslag till etiska krav och miljökrav för kommande bränsleupphandling inom staden. Förslaget har även stämts av med Göteborgs stad, Västtrafik och Luftfartsverket (marktransporter) som alla arbetar med liknade krav. Föreliggande förslag stämmer överens med övriga aktörers krav.

Utgångspunkter för förslaget är att kraven ska:

- fungera för alla sorters bränslen
- uppmuntra till bättre bränslen miljömässigt
- säkerställa en rimlig arbetsmiljö i produktionsledet
- säkerställa skydd för biologisk mångfald vid bränsleproduktion

Under 2007 har det varit mycket medialt fokus på frågan hur bra biodrivmedlen egentligen är för miljön. Frågetecken har ställts bland annat för lokala arbetsförhållanden, konsekvenser för biologisk mångfald och påverkan på matpriser. Det har också diskuterats om vissa typer av biobränslen verkligen minskar utsläppen av fossil koldioxid ur ett livscykelperspektiv.

Meningarna går isär och behovet är stort att bringa klarhet i dessa bränslens faktiska miljöprestanda. Miljömärkning och certifiering är metoder som diskuteras.

Frågorna kring bränslenas miljöegenskaper är relevanta att ställa – inte bara för biobränslen för fordonsdrift utan mer generellt. Samma krav som ställs på etanol och förnybar diesel bör också ställas på bensin och diesel. Alla produkter inom ett avtalsområde bör så långt möjligt ha lika konkurrensförutsättningar.

En väg framåt är certifiering, men det finns idag ingen certifiering av drivmedel och de initiativ som finns bland annat inom EU dröjer. Certifieringar kan fungera som verifikat på att krav uppfylls, men i offentlig upphandling är det viktigt att vara öppna för olika sätt för leverantörer att visa att kraven uppfylls.

Miljöförvaltningen anser att certifiering/miljömärkning av drivmedel bör ske på internationell nivå och i avvaktan på att ett system ska bli klart inom EU bör det bli aktuellt för staden att gå samman med andra aktörer och ställa någon form av minimikrav.

Dessa minimikrav bör innehålla hållbarhetskriterier av typen:

- Betydande besparingar av fossil koldioxid i jämförelse med bensin och diesel
- Sunda arbetsvillkor i produktionsledet
- Skydd för biologisk mångfald

Kraven bör preciseras i ramavtal eller kontrakt och när det gäller det sociala området uttryckas t ex i termer liknande vad som redan idag används av bland annat Trafikkontoret i Stockholms vid upphandling av gatsten.

Det är viktigt att de krav som ställs blir så generella som möjligt. De bör alltså:

- Vara tillämpliga för alla typer av biobränslen för fordonsdrift – även om vissa krav är mer relevanta för vissa bränslen än andra.
- Vara tillämpliga för alla biobränslen oavsett ursprungsland, alltså såväl för importerade som inhemskt tillverkade bränslen.
- Vara tillämpliga även för fossila bränslen i så hög utsträckning som möjligt.
- Så långt möjligt vara tillämpliga också för helt andra typer av varor, i linje med hur staden redan agerat med sociala krav för gatsten.
- Kriterierna ska vara förenliga med EU:s kommande krav och eventuella nationella svenska krav. I nuläget finns inga sådana, varför en harmonisering inte är möjlig.

Bränslebolagen har idag bristfälliga kunskaper om hur drivmedlen uppfyller ovanstående hållbarhetskriterier. Miljöförvaltningen har varit i kontakt med SPI - Svenska Petroleum Institutet samt haft möten med Statoil, Preem och OKQ8. Samtliga bedömer att det idag, med viss ansträngning, kan gå att få fram uppgifter kring de förnybara alternativen men att det är mycket svårare att ta fram uppgifter om de fossila drivmedlen, bensin och diesel.

Upphandlingsbolaget i Göteborg genomförde under hösten 2007 en upphandling av drivmedel. I upphandlingen hade de som krav att anbudsgivaren skulle redogöra för sitt etikarbete, liknande de krav som Stockholm, Göteborg, Malmö och Örebro redan ställer vid upphandling av gatsten. Endast ett bolag svarade då ja på frågan om de arbetade med etiska frågor i produktionsledet, ytterligare ett bolag svarade nej och övriga anbudsgivare behandlade informationskravet med tystnad!

Organisationen Gröna Bilister skickade under 2007 ut en enkät till flera bränslebolag i Sverige med frågor kring etik och miljö kopplat till drivmedel. Resultatet av undersökningen, publicerat under hösten 2007, visade då att endast Statoil hade ett miljö- och etikarbete kopplat till drivmedlen. Det är därför vår bedömning att det inte möjligt att

omedelbart ställa fullt så långtgående krav som man ur ett hållbarhetsperspektiv skulle önska.

I ett första skede föreslår Miljöförvaltningen att endast redovisningskrav ställs i den kommande bränsleupphandling som staden ska göra under första halvåret 2008, för att sända en signal om kommande skarpare krav på själva drivmedlen.

Miljöförvaltningen föreslår att anbudsgivaren i anbudet ska redovisa tillgänglig information rörande drivmedlens ursprung, ILO konventioner som efterlevs i produktionsledet, energieffektivitet och klimatpåverkan samt påverkan på biologisk mångfald (se bilaga 1). Informationen ligger inte till grund för anbudsvärdering. Det går med andra ord bra att i anbudet svara att man inte har någon tillgänglig information rörande dessa områden, utan att detta påverkar utvärderingen av anbudet.

Miljöförvaltningen föreslår vidare att etiska krav och miljökrav införs som särskilda kontraktsvillkor (se bilaga 2). Det betyder att den vinnande anbudsgivaren *under kontraktperioden* blir skyldig att ta reda på information samt och redovisa resultat och arbetet med att få fram informationen halvårsvis under avtalsperioden. Ingen ny information behöver tas fram vid anbudsgivningen och särskilda kontraktsvillkor har inget värde för anbudsutvärderingen.

Dessa redovisningskrav bör sedan utvärderas och utvecklas inför senare drivmedelsupphandlingar. Ett sådant arbete bör även det lämpligen genomföras i samarbete med SL, Göteborg mfl.

Slut

Bilagor

- Bilaga 1) Skallkrav i anbud rörande drivmedelupphandling
- Bilaga 2) Särskilda kontraktsvillkor rörande miljökrav och etiska krav på drivmedel
- Bilaga A) Utdrag ur konventioner för mänskliga rättigheter tillämplbara vid upphandling av drivmedel till Stockholms stad. |